

СНН

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ.

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

Пешта, 1838–1849.

Будимпешта, 31. август 2006.

Нова серија, г. XVI, бр. 35

*КУД „Весели Сантовчани”
прославило 20. годишњицу постојања*

Фото: ИВАН ЈАКШИЋ

Маратонски концерт у Сантову

Књижевно вече у Мохачу

Др Предраг Степановић у мохачком Српском клубу

У организацији Самоуправе Срба у Мохачу, у мохачком Српском клубу 19. августа одржано је књижевно вече које је посвећено Јаношу Хуњадију, то јест Јанку Сибињанину, познатом војсковођи који је одиграо веома важну улогу не само у историји мађарског народа, него и других. Будући да се ове године обележава 550. годишњица победе код Нандорфехервара, то јест Београда, када је Хуњади успешно одбранио капију Европе од Турака, сасвим је природно да се и Мохачани желели на неки начин одужити историјској личности коју српски, хрватски, румунски па и словачки народ поштује као властито јунака.

„Прочитао сам у неком веродостојном извору – дакле, морам да верујем да је тако – да постоји народна песма о великој бици код Београда коју Мађари називају „nándorfehérvári csata” која је одјекнула по целој Европи. – овим речима је отпочео своје предавање о Јанку Сибињанину др Предраг Степановић, универзитетски доцент, предавач Универзитета „Лоранд Етвеш” у Будимпешти који се и овом приликом радо одазвао позиву својих земљака. На самом почетку свог излагања, он се најпре осврнуо на историјске околности, догађаје који су претходили бици код Београда у чију част, свакога дана у подне, одјекују звона са пештанских па и других римокатоличких цркава у Мађарској. Она одзвањају у 12 часова и није тајна да то чине зато јер славе победу која је 1456. године извојевана над Турцима код Београда. Јунак те победе био је Јанош Хуњади, познат као Јанко Сибињанин, мађарски национални јунак који је назван према граду Сибину. Војсковођа румунског порекла Србима је у помоћ притекао како би заједно са Ђурђем Бранковићем зауставио Турке на зидинама код Београда, додуше само привремено. Међутим, десило се чудо и извојевана је сјајна победа у чију част је римски папа наредио да у католичким земљама у подне звона звоне чега се у Мађарској и дан данас строго придржавају!

Предраг Степановић је у свом једносатном предавању најпре указао на историјске прилике које су карактерисале доба Јаноша Хуњадија а потом је истакао да се „Сибињанин Јанко у нашој народној поезији

јавља колико у позитивном, толико и у негативном погледу, смислу.”

Он је потом подробније говорио о самој личности Хуњадија који је потицао из Ердџа а касније постао један од највећих великаша а затим је заинтересованој публици прочитао неколико песама које су место нашле и у сакупљачком раду Вука Стефановића Караџића.

Мохачани, којима су се придружили и Срби из Мајша те Кнежева, Републике Хрватске, заинтересовано су пратили излагање др Предрага Степановића а књижевно вече окончано је дружењем и гозбом, наиме, за фину рибуљ чорбу побринуо се Стипан Бубрег.

И следећа приредба Мохачана, заказана у септембру, протећиће у знаку дружења, наиме, већ сада жељено се очекује долазак глумца Српског позоришта у Мађарској. Чланови нашег театарског друштва већ су у неколико наврата гостовали у месном Српском клубу где ће, за цело, и приликом новог сусрета са старим пријатељима оставити веома добар утисак и провешће незаборавне тренутке у кругу својих веома захвалних домаћина.

Предраг Мандић

Међународни фолклорни фестивал у Мохачу

Међународни фолклорни фестивал у Мохачу ове године прославио је свој 10. рођендан!

Популарну „Фолклоријаду”, одржану од 17. до 20. августа, пре десет година покренули су Стипан Филаковић, уметнички руководилац Културно-уметничког друштва „Мохач” из истоименог града и Стипан Даражац, уметнички руководилац Културно-уметничког друштва „Зора” из Мохача који су оновремено одлучили да помоћу игре и песме окупе пријатељска фолклорна друштва из околине и иностранства, пре свега, суседних земаља. Та иницијатива толико је добро успела да је приредба с године на годину привукла не само велики број ансамбала него и заљубљенике фолклора.

У организацији Локалне самоуправе града Мохача и Уметничке школе „Шнејдер” и ове године било је доста учесника, чак дванаест фолклорних дружина наступало је на традиционалној културно-забавној манифестацији. Позивној речи организатора одазвали су се фолклораши из Француске, Немачке, Хрватске, Румуније, Бугарске и Грчке а наравно, ту су били и хитроноги играчи из Мађарске.

Сваке вечери, на летњој позорници Уметничке школе „Шнејдер”, по три-четири друштва су извела свој програм а завршног дана, током којег је одржан свечана гала-представа, фолклорни ансамбли су у оквиру поворке приказали лепоте фолклора и народне ношње одређеног краја из којег су допутовали у град на Дунаву.

Приликом фестивалске манифестације представљене су и српске народне игре! Средња група Културно-уметничког друштва „Мохач” предвођена уметничким руководиоцем Стипаном Филаковићем извела

ла је „Српске игре из Мађарске”, кореографију која се базира на фолклорној грађи преузетој и наслеђеној од Љубице Галић-Пачко. Популарни Фила и дан данас са захвалношћу истиче улогу учитељице Љубице која је у Сантову пре више од 40 година у бројне своје ученике усадила љубав према фолклору па тако и према српским играма и песмама! Та љубав траје и данас а млади Мохачани су одевени у српске народне ношње, водећи се корацима и саветима свог кореографа и уметничког руководиоца, веома успешно извели „Српске игре у Мађарској”.

И „Зора”, друго мохачко Културно-уметничко друштво под вођством уметничког руководиоца Стипана Даражца определило се за приказ српских игара и то из околине Лесковаца! „Кореографију је на бину поставио Кристифор Брцан, председник КУД-а „Банат” из Деске а „Лесковац” се и данас веома радо изводи” – каже господин Даражац који с поносом истиче да његов ансамбл и даље негује и гаји јужнословенски фолклор, штавише, сваког првог петка у месецу друштво организује плесачнице на које увек срдачно позива и очекује заинтересовану публику.

На своје верне обожаваоце удружење рачуна и кроз две године када ће, поводом двадесете годишњице постојања, ансамбл обновити репертоар. „Поред хрватског и мађарског, доћиће и до проширивања српског репертоара како бисмо се публици представили једним шароликим, врхунским програмом” – наговештава Стипан Даражац, уметнички руководилац КУД-а „Зора” у Мохачу, граду који је окончањем фестивала већ отпочео припреме за наставак фестивалске манифестације која ће се догодине по 11. пут приредити.

Предраг Мандић

Српско злато и бронза у Сегедину

Недавно окончано 35. светско првенство у јакаку и кануу на мирним водама у Сегедину и двадесетпеточланој делегацији Репрезентације Србије донело је много радости, наиме, Милан Ђенадић, Огњен Филиповић, Бора Сибинкић и Драган Зорић освојили су златну медаљу у четвороседу на 200 метара предухитривши сребрне Мађаре са 29,965,68 хиљадитих секунди.

На истој стази, у двоседу, нису успели да одбране прошлогодишње злато освојено у Загребу Огњен Филиповић и Драган Зорић – њима је припала бронза којом су потврдили да се и даље налазе у самом врху ове дисциплине.

Иако је на сегединском светском првенству постала осма у једноседу на 1000 метара, ипак, све похвале заслужује Антонија Нађ, европска првакиња међу млађим сениорима, спортисткиња Кајакског клуба „Војводина”. Млада Безданкиња, коју тренира Александар Аца Петровић, бивши селектор репрезентације а сада тренер Војводине, наговештава да ће све учинити у Дуизбургу како би се пласирала на Олимпијске игре. Пошто располаже са свим предиспозицијама, постоји реална шанса да оствари свој сан а тиме се слаже и њен тренер.

Мада нема узор, млада спортисткиња била би задовољна када би могла доспети до висина до којих је стиг-

Антонија Нађ и њен тренер Александар Аца Петровић

ла Наташа Јанић, данас репрезентативка Мађарске која је у душтву Каталин Ковач, са укупно шест освојених злата, била најуспешнија такмичарка светског првенства у Сегедину.

П. М.

Културно-уметничко друштво „Весели Сантовчани” прославило 20. годишњицу постојања

Маратонски концерт у Сантову

Сантово, бачванско насеље на мађарско-српској граници 26. августа врвело је од гостију. Село је било налик мравињаку, један за другим пристизали су аутобуси, путнички аутомобили а затворен, за промет забрањен простор у самом центру насеља наговештавао је да се у Сантову припрема неки несвакидашњи догађај! Догађај због којег су дошли и млади и стари, мештани и гости, играчи, свирци, певачи... С једном речју сви! Сви који цене српски и хрватски фолклор и наравно Културно-уметничко друштво „Весели Сантовчани”.

Макар како се чини невероватним, но, друштво је доживело два десетлећа... Пребродило је све тешкоће, пронашло је пут из често безнадежне ситуације и последње суботе у августу приредило општенаодно весеље поводом двадесете годишњице постојања.

У месном Дому културе присутне мештани и госте поздравила је Евица Чатић-Козић, уметнички руководилац ансамбла која је вративши се у прошлост између осталог рекла следеће: „Сви заједно проведени тренуци, силне припреме за наступе чине незаборавним ово 20 година за све нас. Време пролази али успомене, пријатељства, љубав према фолклору, народним обичајима, матерњем језику и поштовање културе свих народа дубоко се урезује у све нас који смо учествовали у овом раду. Наше друштво је основала и покренула група људи старих и младих ентузијаста, заљубљеника у фолклор који су имали жељу очувати, неговати и приказати богату ризницу сантовачке народне баштине свих народности које овде живе.”

Те народности, пре свега, хрватска и српска, имале су прилике да и 26. августа уживају у богатом програму Културно-уметничког друштва „Весели Сантовчани”, наиме, фолклораши слављеничког ансамбла извели су бројне кореографије од којих посебно ваља истаћи Шокачку капару, Зајечарку, Игре из Шумадије итд. а представили су се и лепим песмама те музичком, инструменталном програмском тачком за коју се побринуо талентовани хармоникаш Зоран Барић.

Наступале су све четири групе: мала дечја група, средња дечја група, велика дечја група и наравно, извођачка група!

Ипак, можда најлепши и најдирљивији тренутак маратонског концерта – који је трајао четири и по сати а у којем су наступали и позвани ансамбли те друштва са којима Сантовчани сарађују а то су „Мартеница” (бугарско друштво) из Будимпеште, „Чербул де Аур” (румунски ансамбл из Будимпеште), грчки „Илиос” из Будимпеште, хрватски КУД „Танац” из Печуја, Фолклорно друштво „Данубиа” из Баје, Српско фолклорно друштво „Ловра” из истоименог насеља, немачко Певачко и фолклорно друштво из Нађњарада, Омладинска фолклорна група сантовачке Хрватске основне шко-

„Весели Сантовчани” – извођачка група

КУД „Мартеница”

„Весели Сантовчани” – велика дечја група

Завршна сцена јубиларног концерта

ле, сомборски КУД „Раванград” – био је када су се на бини окупили сви чланови сантовачког ансамбла! У предњем реду мали, у средини Евица Чатић-Козић, уметнички руководилац удружења а у позадини мало већи, старији играчи који су још увек близу двадесет а онај други део тек је превалио двадесету...

Све око 20! Јубиларни концерт поводом двадесете годишњице рада „Веселих Сантовчана”. Рада који су оновремено покренули људи жељни негована обичаја, народних игара, музике, песама. И њима су упућене речи захвалности, уручени скромни поклони као и Жожефу Богнару који је дуги низ година био уз друштво и подржао напоре фолклораша.

„Не желим набрајати све турнеје и постигнуте резултате за ових 20 година јер би листа била претуга. Важније ми је од тога да споменем све чланове КУД-а, од оснивача па све до данас, јер без њих ни овог славаља данас не би било” – рекла је гануто Евица Чатић-Козић, мотор ансамбла.

А славаља, несвакидашњег, заиста је било... Славили су Сантовчани, празновали су и њихови гости. Веселили су се и сами чланови двадесетогодишњег ансамбла који ни током прославе нису заборавили да речи захвалности упуте свом кореографу, вођи Евици Чатић-Козић којој се Даринка Орчик обратила следећим речима: „Пре 20 година једна млада девојка чврстог карактера одлучила је водити нашу фолклорну групу и колико је тај задатак схватила озбиљно, то се види, то се зна. Неуморно си скупљала око себе младу децу, деране, одушевљене домаћице и старију генерацију. Колико је Сантовчана од тебе научило игара, то вероватно ни ти сама не знаш, али више генерација захваљује теби онај осећај што се осећа кад засвира „Коло, Чачак или Македонска. Цео овај труд, двадесетогодишњи посао не може се новцима платити али знај, сваки аплауз након поклањања, припада првенствено Теби”.

Аплаузи, букети цвећа, пригодни поклони припали су свим члановима Културно-уметничког друштва „Весели Сантовчани” који су на достојан начин обележили двадесетогодишњи рад ансамбла.

Након маратонског концерта, у самом центру села на слободном, уследило је дружење и бал до зоре приликом којег општенаодног весеља за добру разоноду гостију побринули су се Оркестри Миће Јанковића из Новог Сада и Крунослава Киће Агатића из Тукуље који је и за време програма пратио Веселе Сантовчане. Да изненађење буде потпуније, запевали су и вокална солисткиња Љиља Петров те дует Селимова-Желчевски, интерпретатори македонске народне песме а одмах после поноћи, рођендански ватромет је само на тренутке пресекао славље чланова КУД-а „Весели Сантовчани” и њихових гостију који су честитајући свалењеницима још једанпут рођендан, пожелели им успешних следећих двадесет година. Овим честиткама се и ми придружимо!

Предраг Мандић

Милорад Пуповац, председник Српског народног вијећа у Хрватској

Стотине српских села и данас без струје

Повод за разговор са Милорадом Пуповцем, председником Српског народног вијећа у Хрватској и потпредседником Самосталне демократске српске странке, била нам је једна новинска констатација која је Србима на тим просторима врло добро позната, али коју је овога пута објавила једна западна новинска агенција: „Док Хрватска обележава 150 година рођења једног од својих највећих синова и најистакнутијих пионира у области електричне енергије, Николе Тесле, многа села око његовог родног Смиљана и даље немају струју. То је једна од горких иронија ове земље. Да ли је ово 21. век? Кад би Тесла устао из гроба, не би веровао. Муке локалног становништва одражавају оно што се догодило и са репутацијом самог Тесле, у годинама након отцепљења Хрватске од бивше Југославије. Неки заједнички корен виде у занемаривању етничког српског наслеђа. Многи Хрвати и даље гаје мржњу према српској мањини, чија је побуна против независности Хрватске довела до катастрофалног рата у којем су погинуле хиљаде људи. Хрватска влада обећала је да ће увести струју у око 300 села чим буде имала средстава“. Али, мештани верују да их игноришу само због тога што су Срби.

Тесла, који се раме уз раме са Томасом Едисоном сматра једним од највећих проналазача електричне епохе, у Хрватској је после стицања независности – заборављен. Његово име ретко се помињало, његови проналазачи нису слављени, а његова кућа препуштена је пропадању. Споменик му је срушен, а када је Хрватска југословенски динар на којем се налазио и Теслин лик, заменила хрватском куном, нико није ни помислио да Теслу стави на неку од новчаница” – каже се у том извештају.

Господине Пуповац, ви сте посланик у Сабору РХ, председник Српског народног вијећа и потпредседник СДСС-а. Понешто се променило на боље од када је СДСС потписао Споразум о партнерству са владајућим ХДЗ-ом. Међутим, још увек се многи проблеми уопште не решавају, поготову онај најважнији: повратак протераних Срба.

– То је тачно. Тај општи утисак је тачан и то из једноставног разлога што ни ми, када смо потписали тај споразум и кренули у његову реализацију с владом, нисмо знали размере наслеђених проблема и до које мере су ти проблеми били запуштени, запостављени и „гурнути под тепих”.

Практично, највећи део ратом проузрокованих проблема, највећи део одузетих права Срба је био запостављен и дочекао је Санадерову владу и нас, као њихове партнере у тој влади. На пример, обнова кућа иде динамиком која је доста запањујућа, повратак запоседнутих кућа је решен. Остало је још нешто приватне имовине коју настојимо решити, а питање признавања станарских права које је било из-

губљено, посредством модела стамбеног збрињавања је коначно прихваћено.

Колико знамо, то је постигнуто захваљујући међународној заједници која је вршила сталан притисак на владу?

– Па, постигнуто је захваљујући међународној заједници, нама, избеглицама, разним субјектима, али то питање је отворено. Немојте заборавити да је и потпредседница СДП-ове владе госпођа Жељка Антуновић говорила попут потпредседнице раније ХДЗ-ове владе Љерке Минтас-Ходак, да је питање решавања станарских права прошло време. Данас, ипак, имамо 4.700 захтева људи који ће добити такав стан. Они други се могу надати да ће потписом споразума између Србије и Хрватске наћи неко решење за неку врсту компензације.

Успели смо смањити листу Срба оптужених за ратне злочине. Када смо ми дошли, на тој листи је било око пет хиљада људи, данас је то смањено на 1.017, с тенденцијом да се та листа и даље ревидира и да се према Србима поступа као и према сваком другом народу у овој држави.

Славио годишњицу Николе Тесле, а његови сународници у око 300 села немају струје?

– Да, 280 села са око пет и по хиљада прикључака. Када смо то схватили, рекли смо да је напросто недостојно славити 150 година рођења Николе Тесле кад је толико села без струје. Онда смо притиснули владу и осигурали додатних 60 милиона куна, тако да ће до краја године значајан број села поновно добити струју, а онда ћемо опет ову годишњицу искористити да се формира један фонд, где би значајне компаније, градови који имају веће буџете издвајали нешто новца у знак солидарности како би то следеће године могли потпуно довршити.

Према Уставном закону о националним мањинама, њима на подручјима на којима живе припада право пропорционалне заступљености у државним, управним и осталим службама. Међутим, Срба, у крајевима где је највећи повратак, нема у тим службама. Томе треба додати да повратници тешко добијају било какво запошлење. Где видите решење?

– Што се тиче партиципације, у складу са Уставним законом до пре неколико година, сад говорим као потпредседник СДСС-а, ми смо имали нешто већника само у источној Славонији. Имали смо тамо и неке своје самоуправе, а од 2005. године не треба заборавити да је СДСС прва странка по броју већничких мандата у тридесет и нешто општина. То су општине у које су се или људи вратили или остали у источној Славонији. Не треба заборавити да смо ми друга или трећа странка у градовима и жупанијама на том подручју по броју мандата. Ми смо успели кроз политички механизам осигурати заступнике у Сабору, а у неким срединама и неку врсту пар-

тиципације, гдје имамо неку већину, или гдје имамо коректног партнера. Али, ви сте у праву кад кажете да у општинским структурама, извршној власти, јавним предузећима, полицији, посебно судовима нема Срба. Неко може рећи како их пре шест, седам година није ни било, међутим они су се вратили, а на њихова места је дошао неко други. Проблем је што ми још увек имамо дискриминацију према Србима. Није проблем то што нема Срба у полицији, јер треба времена да се уђе у те службе, сада смо осигурали 15 места за оне који похађају полицијски курс и они ће бити распоређени, али проблем је у томе што још увек неко жели задржавати стање након 1995. године по коме „ви можете имати локалну власт и представничко тело, али полиција је наша”. Та логика је као да Хрватска нема поверења у Србе.

Те проблеме вам стварају људи из странке на власти, с којим сте у коалицији.

– Сигурно је да су многи од тих људи блиски ХДЗ-у или другој странци сличних програма. Сасвим је тачно да би значајнијим утицајем ХДЗ то могао решити. Новац, којег има, пролази мимо нас. Пројекти, којих има, пролазе мимо нас. Напросто смо схватили да ми морамо пре распоредити наше приоритете.

Док ми будемо чекали да се попуне места судија и полицајаца, а заборављамо развој повратничких средина, коришћење фондова и сличног, ми нисмо ништа постигли. Другим речима, уместо да истискујемо неке људе који су већ тамо запослени, морамо натерати државу да обезбедимо већи број радних места и да се онда Срби повратници имају где запослити. Био сам запрепаћен да је само један фонд, Фонд за регионални развој, прошле и претпрошле године издвајао само за две општине на подручју повратка. Свега милион и осамсто хиљада куна. Када смо то схватили, захтевали смо да све општине на том подручју, поготову где ми имамо некакву власт, морају добити новце из тих фондова. Не можемо зависити од тога хоће ли жупан или жупанијска управа бити вољни да дају та средства, већ ћемо се о томе договорити са државом. На тај начин смо за 400 одсто повећали ту суму, тако да готово свака општина добија одређена средства из тих фондова.

Недавно сте се вратили с Космета. Чији сте саветник били тамо?

– Ја сам саветник при ОСС (ОЕБС), а у првом реду Србима и међународној заједници. За време овог боравка схватио сам до које је мере неопходно да они боље разумеју проблеме који тамо постоје и

Милорад Пуповац

могућности изналагања решења за те проблеме. Исто тако, Србима који су тамо треба помоћ, треба им солидарност и подршка. Храбри су, зрели су, одговорни људи и задивили су ме тим карактеристикама, али се налазе у врло тешкој позицији.

Како видите решење проблема Космета?

– Свако решење које се буде проналазило биће деликатно и оно мора бити резултат неке врсте преговора. То решење не сме бити наметнуто, а посебно се не сме наћи решење по којем Срби на Косову не би имали одговарајући статус.

Садашња ситуација је таква да не само Албанци, него и многи из међународне заједнице мисле да Косово припада тамошњој већини. Та логика се апсолутно мора променити. Срби који тамо живе морају осећати и морају по законској регулативи видјети да је то и земља која припада њима. Без таквог приступа, свако будуће решење статуса Косова биће врло нестабилно и из тог разлога неке грешке које су направљене на другим просторима бивше Југославије, на пример и у Хрватској, тамо не смеју бити направљене. Оне које су до сада већ урађене морају хитно бити поправљене. Морам признати, кад сам дошао тамо, нисам затекао ништа што ми је непознато, али постоје одређене разлике и те разлике треба поштовати. Тамо је, на пример, улога традиције, наслеђа, богатства и присутности Српске православне цркве веома велика. Већа него што је то био случај код нас.

На крају, за разлику од Срба у Хрватској, који имају традицију грађанског, политичког страначког организовања, Срби на Косову то немају. Они тек сада треба то да схвате. Од тога колико ће то успешно направити, колико ће се успешно организовати, какву ће политику профилирати, зависиће њихова будућност.

Хајде да убацим нешто лакше у моју *Калаш-ку Коштану*, нешто за промену после силног дерта – помислих и написах нешто о својој омиљеној дангуби. Не знам како је испало, јер сам после писања одмах одложио, под геслом: видећу на крају хоћу ли то уврстити или изоставити ако у односу на целину буде исувише лако.

Ето мени сада лакоће.

Умро Карчика. Карчи Ђери, некима Драгутин, Драго, Карес, мени још и Качапава или Касапаон (по једном бразилском фудбалеру чије име нисмо знали како се изговара правилно).

Карчи беше (их, како мрзим неке глаголске облике!) виолинист ансамбла „Вујичић”. Сада се свуда исписује, чињенично: Карољ Ђери, 1955–2006. (Преживео је мог калашког пријатеља Дебелог за свега бруто годину дана.)

Виолинист, који је мрзео виолину. Тераше га у детињству, господско дете, да се учи егедати. Тамбуру је изабрао сам. Виолину студирао у конзерваторију, тамбуру учио од сентандрејских, помашких и калашких тамбураша; поред осталих и мог деде и кума; а и свирао је с њима, још као младић.

За мене је врхунац његовог свирања, ипак, био тренутак када је узео у руке виолину; не претрпео: у самом том тренутку и у међусобном (!) додиру у односу Карчике и виолине било је нечега... – нисам умео (нити сам се трудио) да кажем чега је било у томе; сада ми се казало само, на бдењу у Сентандреји на тргу који носи име Тихомира Вујичића. На пиједесталу бунарчића угледао сам Карчкину фотографију са последњег концерта на којем је свирао. На тој слици јасно се види да је мој пријатељ био митски свирач, додиривао се с натприродним силама, али добрима: виолинист анђела заноса, изабраник који својим инструментом у руци добија крила и својом свирком води људе у више пределе. (Гледао сам га милион пута како свира, на концертима, у кафани, у сватовима, о кermесу, имам с њим и заједничку слику: он свира, ја рецитијем; увек ме је опчарао својом свирком, но ово мистично зрачење око њега нисам видео: то је ухватио само фотоапарат.)

Све то, свирање и мистично зрачење, може бити познато свима; но ја сам имао с њим и једну посебну, само нашу заједничку тајну – фудбал на столу.

Збогом, Карчи

Деценијама смо гуркали и штрицкали пущета на асталу, занети и унети у једну тоталну бесмислицу коју нико осим оног ко је унет и занет, не може да схвати. Приређивали смо светска првенства, играли турнире, купове, додељивали награде најбољем играчу (дугмету!), унаказивали зимске капуте и кошуље (дугмић је лопта), а о свему томе водили записнике и правили статистике.

С ким ћу сада играти, где ћу наћи још једног занесењака? Таквог као он – с виолином у једној, тамбуром у другој и дугметом у трећој руци – сигурно никад више.

Стони фудбал потиче из Мађарске с почетка 20. века, када у годинама рата и после њега сиромашније породице нису имале пара за дечје играчке, те су дечаци смислили игру на уштрб породичне гардеробе: посекали су дугмад са зимских капута, сакоа и кошуља.

Каквом се техником игра? Мој деда Вељко ми је говорио да штрицкам пущета, па је игру назвао „штрицкањем”. Шут се изводи тако да се дугме, које лежи на столу, одозго притисне састављеним ноктима палца и кажипрста, те „играч” почне да клизи (зато дугме треба да стабилно лежи на својој равной доњој страни, иначе играч „скаче”). Јачина шута зависи од снаге притиска: играча можемо померити сасвим фино, свега два-три милиметра, или снажно, метар и по, дуж целог игралишта.

Циљ је исти као у фудбалу: забити лопту у противничку мрежу (капију, кутију). Манипулатори – људи који играју – покрећу своје играче наизменично, сад ја, сад ти, изузев када неко оствари „пас”, то јест додавање: добаци лопту суиграчу (једним дугметом до другог), у његову близину од 4,5 цм. Та близина је „сектор”, који се мери специјалним картончићем.

Некада смо користили права пущета са капута, касније већ специјалне пластичне играче у

облику дугмета. Индивидуалност играча некада је потицала из самог дугмета (величина, боја); али илузија је употпуњена сликом фудбалера, налепљеном на дугме. Има ко воли вечни спој, па и данас поседује тимове у којима играју Пушкеш, Пеле, Марadona. Други, као и ја, мењају слике; мој Роналдињо је био Пеле. (Прва варијанта је доказ за бесмртност, друга за реинкарнацију.) Карчика је волео егзотичне тимове; када је извео на терен екипу Чилеа, знао сам да су ми шансе, чак и за нерешен резултат, минималне.

Екипе сам држао на орману у дединој и бабиној соби. Има ли то икаквог значаја? Главни моменат је, гледано накнадно, у самој чињеници да су баба и деда имали собу. Такви услови у Калазу нису били свугде гарантовани, Дебели је своје играче држао у комори.

Ормани у дединој и бабиној соби били су тамни, тешки и тајанствени, пуни старог, свечаног рува. Таман је стало у њих све што су баба Љуба и деда Вељко имали. Као да су престали да купују гардеробу када су се ормани напунили.

Горњи део ормана био је удубљен као корито, са ивицом иза које се бацало свашта (у Калазу кажемо „хамељ”). Ту сам сместио своје кутије у функцији аутобуса за фудбалере, па капије, картончић за мерење сектора и свеске са резултатима. И спортске новине из којих сам резао слике играча. Било је и других драгулија, данас не бих знао да кажем шта све не, изузев једног предмета: дединог инструмента (конкретно брача). Био је брижљиво запакован у зелену врећу, свезану белим гајтаном (техником свитњака). Значи, поред Карчике, мој деда је други тамбураш који је имао тесне везе са стоним фудболом. („Носи одавде те францаве сиграчке...”)

Пушкеш, Пеле, Шекуларец, Кројф, Џајић, Марadona, Зидан, Роналдињо. Сви ови играчи носили су мајице са истим бројем на леђима: са 10-ком. Некада је број на мајици имао већи значај него данас: означавао је структурално место играча у тиму. Мајицу са десетком носила је лева полутка, која је дејствовала између центарфора и левог крила. (И мој отац у Медини: био је учитељ и лева полутка.)

Центарфор забија голове, крило их непосредно припрема (центаршут). Полутка повезује средину и крила, одбрану и напад, организује *целу* игру (од њих су настали данашњи играчи у везном реду).

Добро. Али зашто се на списку врхунских играча налазе саме леве полутке, а не и десне? (Велики изузетак је Диди.)

Објашњење назирем међу тајнама људског мозга и нервног система. Код тих играча се, по мом мишљењу, ради о изузетној, нетипичној вези између леве и десне хемисфере мозга, или тако нешто. Треба нагласити да наведени играчи нису били *апсолутни* леваци, него су имали две мање-више равноправне ноге и хемисфере мозга. Код свирача је то исто, само не у ногама, него рукама.

Мој отац је био лева полутка у Медини и играо с 10-ком на леђима, мада *уопште* није био левак, све је радио десном руком: јео, писао, закопчавао шлиц; само је мотику држао обрнуто (лева рука напред). Ја такође. Као баба Љуба, од које смо то наследили.

У књижевном језику кажемо да неко „игра фудбал”. У Калазу се, међутим, игра само коло, фудбал се „сигра”. Када би неко рекао „играли смо фудбал”, људи би га питали: „А ко вам је свир’о?”

У случају стоног фудбала књижевни облик био би комичан. Испало би да смо *играли* на кухињском столу.

Сада, после свега, када нас неко буде питао „а ко вам је свирао док сте играли на кухињском столу” – знаћу одговор: „Карчика у виолину”.

Петар Милошевић

Карољ Ђери и аутор – „Ритуал поезије Стојана Вујичића” (Будимпешта, 2003).

ИЗ НАШЕ

ИСТОРИЈЕ (30)

Краљевска титула

У време Михаилове владавине на европској политичкој сцени десиле су се крупне промене. Нормани су истиснули из јужне Италије Византију и на тој територији основали своју снажну државу. Када су се у овој својој новој држави учврстили, Нормани су прелазили и на другу обалу Јадрана, нападали су Хрватску и византијске градове Дубровник и Драч. Византија је добила љутог непријатеља чији је првенствени циљ био освајање византијских земаља. То је свакако утицало и на положај дукљанске државе. Значајну промену је представљао и расцеп цркве 1054. године, иако се то у прво време није осећало.

Док су дуж јадранске и јонске обале постојале само две теме, Далмација и Драч, биле су довољне и две архиепископије, са седиштем у Сплиту и Драчу. Када је, међутим, после слома Самуилове државе извршена реорганизација Царства и основана тема Друга Далмација са седиштем у Дубровнику, и дубровачком епископу је додељен ранг архиепископа. Михајлова држава је у црквеном погледу припадала Дубровачкој архиепископији, но он је желео да има посебну архиепископију са седиштем у Бару. Међу документима у вези с тим питањем, сачувано је и писмо папе Гргура VII с почетка 1077. године, упућено „Михаилу, краљу Словена”.

У том писму, у којем је Михаило титулисан као краљ, папа му ставља у изглед и даривање заставе и додељивање палије. Из тога се обично изводи закључак да је Михаило управо тада добио од папе краљевску титулу, а касније и краљевске знаке. Могуће је, али уопште није сигурно. О његовом некаквом крунисању, наима, нема никаквих података, а познато је да је титула **rex** у раном средњем веку употребљавана без одређеног реда. Тај латински термин су употребљавали византијски писци у ранијем периоду за разне словенске властодршце. Тако је титулисан и захумски кнез Михаило Вишевић у једном италијанском извору. Но било како било, с круном или без круне, дукљански владари су носили ту титулу.

Краљевска титула је била важна јер су њени носиоци могли да претендују на висок степен самосталности. Они су били потчињени само ономе ко им је титулу доделио, а тај је у начелу имао универзалну власт. Михаило је титулу могао заиста добити од папе Гргура VII или његовог претходника, а могао ју је узети и сам, а касније се побринути да се обезбеди потврда те титуле. Чињеница је да је он био први српски владар који је легитимно носио краљевску титулу.

Предраг Степановић

ПИСМА

ИЗВЕСНОЈ

Један, на три

На једној телевизији постоји емисија помало теолошког назива: „Један, на три”, али се садржински углавном бави „другим најстаријим занатом на свету који има сва обележја оног првог” – политиком, затим подједнако прљавом естрадом, спортом и другим тричаријама. Шармантна водитељка у своју емисију доведе једног госта, постави му низ провокативних питања, потом га остави, доведе другог госта, понови процедуру, најзад пропита и трећег, па их онда све састави и дозволи им да питају један другог шта год желе. На крају, као шлаг, сваком госту поклони тачно један минут да гледалишту у етар каже шта му је воља. Ал’ се ту трабуња – чудо једно. Један музичар је најпаметније искористио свој минут – ћутао је и размишљао. Нажалост, није послужио осталима за пример.

У овој емисији, наравно, никад не гостују књижевници, сликари или композитори, из простог разлога што су досадни ширем аудиторијуму. Међутим, гледајући једну од епизода, дошао сам на занимљиву идеју: предложио бих водитељки емисије „Један, на три” да доведе у студио три језика: српски, хрватски и бошњачки. Како би то перверзна емисија била... На пример, пита водитељка бошњачки језик: „Господине, бошњачки језиче, на ком је језику писао Иво Андрић?” А бошњачки језик вели: „Пут Алије Берзелеза је на бошњачком, На Дрини ћуприја на српском, а Травничка хроника на хрватском језику.” „А што Травничка хроника на хрватском?” чуди се водитељка. „Па, зато што у Травнику живе Хрвати!” одговара бошњачки језик. У студију се пали светлећи пано „аплауз”. Публика аплаудира. Водитељка изговара бројеве контакт телефона на које могу да се јаве гледаоци и одговора на наградно питање: „Којим језиком говорите Херцеговци?” Потпитање: „Којим језиком се псује у Мостару?” Награда за гледаоца који најмање промаши одговор је комплет речника изумрлих језика Западне Самое.

Или, рецимо, пита водитељка српски језик: „Којим језиком говорите људи у Сањаку?” „А, на које људе мислите?” збуњен је српски језик. „На било које!” одговара нервозно водитељка. Публика френетично тапше. „Чујте” почиње Српски језик, пошто се дуго искашљава, купујући време за смисавање одговора. „Ствар је јасна, у Сањаку Срби говоре српским, а Бошњаци бошњачким језиком!”. Шта је даље било, у следећем писму.

Твој Драган

КУЛТУРА МАТИЦЕ

Међународни бијенале акта

На Другом међународном бијеналу акта „Марко К. Греговић”, које се одржава у Петровцу на мору, у конкуренцији 45 радова сликара и вајара из девет земаља Европе, прву награду за цртеж добила је Петрија Јовичић, академски сликар из Београда. Овај акт, рад на папиру, наградио је интернационални жири у којем су, између осталих били, и Анатоли Дудник, један од значајнијих представника руске ликовне авангарде, и академски сликар др Милија Белић, који већ неколико деценија живи и ради у Паризу.

Сликарка је до сада колективно и самостално излагала на Октобарском салону, Карловачким сусретима младих, у галеријама Студентски град, Базалт, Цвијета Зузорић, Стара Капетанија, Београд, Графички колектив итд. 2001. године је магистрирала и исте године постала и члан УЛУС.

Фестивал Рок Вилиц

Фестивал Рок Вилиц у Банатском Сокоцу, који је одржан прошле недеље, окупио је десетак група и извођача, међу којима су били и сарајевски бенд Елвис Ј. Куртовић са оригиналним певачем Ризом и Дадо Топић, који је наступио као специјални гост у дуету са босанском звездом Ирином Капетановић. Наступио је и београдски клупски бенд Deer End, Пергамент из Новог Сада, Rock Village Band, као и DJ MKDSL, JU група, Тања Јовићевић, певачица некадашње групе Октобар 1984, Апокалипсе из Требиња, као и састав Ирина & Сторм, који је публика фестивала Рок Вилиц прогласила прошле године најбољим бендом.

Рок Вилиц се традиционално одржава у Банатском Сокоцу, једном од најмањих места у Војводини (око 300 становника) које успева да организује догађај за више хиљада посетилаца.

Фестивал песника за децу „Булка”

Стручни жири у саставу Перо Зубац, Спасоје Лабудовић и Милан Мрдаљ, одабрао је десет најбољих аутора из Краљева, Бајине Баште, Фекећића, Новог Сада, Ниша, Сомбора, Лопара у Републици Српској и Београда, учесника са конкурса Фестивала песника за децу „Булка” који ће се одржати 8. и 9. септембра у Црвенки. По речима Милана Мрдаља, песника-домаћина, Дом културе у Црвенки и Организациони одбор Фестивала песника за децу „Булка” први дан ове песничке смотре посветиће Душку Трифуновићу, великом пријатељу Црвенчана, дугогодишњем директору ове културне манифестације. Сматра дејих поета одржаће се у Дому културе на Тргу Душка Трифуновића.

Међународна награда за књижевност – Нови Сад

Друштво књижевника Војводине први пут дељује Међународну награду за књижевност – Нови Сад. Награда ће бити додељена ове недеље у оквиру Међународног новосадског књижевног фестивала. Први лауреат овог високог признања је немачки песник Кристоф Мекел. Мекел је рођен у Берлину 1935. године. Поред књижевности бави се и сликарством и графиком. Илустровао је многе књиге и пише поезију, приповетке, бајке, романе и радио драме. Објавио је око 80 књига међу којима су најзаступљеније песничке.

Жири Друштва књижевника Војводине који је радио у саставу Драшко Ређеп – председник, Зоран М. Мандић и Драган Јовановић Данилов, такође једногласно, одлучио је да овогодишњу награду за најбољу прву песничку књигу аутора до 29 година, писану на српском језику, додели Николи Ђурану (1987) из Крагујевца за књигу песама „Пуста Итака” у издању „Јефимије” из Крагујевца (2006).

...И

ТАЧКА

Стара, стара прича

Једне вечери песнику М. паде на ум једна стара, стара прича, толико елиптична и нестварна да не би трпела чак ни најмодернију прозу, таман толико заборављена – усанови задовољно наш поета – да су њени искрзани остаци сада савршени материјал за једну стару, стару песму, која заслужује да остане забележена и почне да живи новим, неокрњеним животом:

Стара, стара песма

Старо вино
стари хрест
стара крава
стари пас
стара коза
стари сир
стара река
стари вир
и стари, стари мир

Стари прозор
и стари оквир
а у њему Стари
то је све у ствари
чега се још сећам
и не треба више
зауздавам речи
руку која пише
стара је то прича
што се прича тише
без сувинних боја
бледа слика
без потписа и броја

Милан Степанов

МАТИЦА НА ДЛАНУ**Ахтисари увредио Србе**

Преговори између Београда и Приштине могли би да западну у озбиљну кризу, али не због преговарачких страна већ због оне посредничке?! Ако све пропадне, дакле, неће бити криви ни Албанци ни Срби већ – Данци!

Дански дипломата Марти Ахтисари увредио је на последњим разговорима у Бечу српску делегацију рекавши да су „Срби криви као народ“! Слободан Самарџић и Леон Којен, чланови српског тима, нису хтели да праве велику буку око тога већ су специјалном изасланику генералног секретара УН упутили писмо и уз „најдубље незадовољство и огорчење“ затражили објашњење изјаве која „покреће озбиљна питања која се тичу његове непристрасности“. Данац им није одговорио.

Тек после две недеље, на конференцији за новинаре у Приштини, Ахтисари је показао да „држи реч“ и Београду поручио да политика коју је води Слободан Милошевић „мора бити узета у обзир“ при одлучивању о статусу Косова.

Српска јавност је, дакако, због овог веома забринута. Веровали смо да је појам „колективне кривике“ превазиђена ствар и да постоји само индивидуална кривица за конкретне злочине. Званични Београд ипак неће тражити Ахтисаријеву смену, а и зашто би када је и нови шеф Унмик-а Јоаким Рикер изјавио нешто слично најављујући независност Косова.

У том и таквом Косову, тако бар кажу, Срби ће живети заједно са Албанцима, уз сва права која им као грађанима припадају. Како то из-

гледа на терену види се из приче Вука Даниловића (55), који је задобио тешке телесне повреде када су га у центру Дечана претукла два Албанца. Прво му је пришао један млађи Албанац ударајући га песницама у стомак и главу, да би му се одмах прикључио још један. Али, прича има предисторију...

Даниловић је са групом од петоро српске деце учествовао у акцији „Мултиетнички камп“, у организацији ОЕБС-а. Ова акција је почела 21. августа и окупила је 30 деце из српске, албанске и ромске заједнице, а организована је ради унапређења међународне сарадње на подручју дечанске општине. Даниловић, који је пре рата радио као наставник у Дечанима, где је и рођен, дошао је са групом српске деце из Берана, где већ седам година живи већи део избеглих Срба из Дечана и околине.

„Ујутро смо посетили зграду Скупштине општине где нас је веома љубазно примио председник Назми Селманџић. Након тога смо изашли на главни трг где смо деца купили сладолед“, испричао је Даниловић којем је тог дана пришло више Албанаца да се поздрави и рукује, пошто је пре рата међу њима имао доста познаника и пријатеља.

„Све је изгледало мирно и уобичајено, а на улицама је било доста света. Одједном, појавио се један младић који ми је пришао и уз псовке почео да ме удара“, сећа се Вуко, који због повреда више не чује на десно уво.

У осуди инцидента од стране Савеза удружења расељених у Црној Гори, између осталог се каже: „Премлаћивањем човека без мрље у биографији, албански екстремисти су још једном показали да ни под разном не размишљају о суживоту са прогнаним Србима који желе да се врате у Метохију“.

ТЕКУЋА ТРАКА**Случај браће Битићи**

Бивши припадници Посебних јединица полиције Сретен Поповић и Милош Стојановић оптужени су за ратни злочин против ратних заробљеника односно учешће у убиству браће Битићи јула 1999. године. Реч је о три брата, америчка држављанина албанског порекла, који су ухваћени при илегалном преласку југословенске границе. После издржане казне за прекршај у Прокупљу, оптужени полицајци су их поново лишили слободе и предали маскираним лицима која су их одвела до јаме за одлагање смећа и тамо ликвидирали.

„Генералштаб“ на продају

За зграду Генералштаба ЈНА, највреднији објекат у власништву Војске (чувена рушевина у Немањиној улици), заинтересовано је неколико ланаца хотела. У незваничним разговорима помињу се „Хилтон“, „Кемпински“, „Интерконтинентал“... Зграда која је разорена приликом НАТО бомбардовања процењује се на око 30 милиона евра. Проблем је, међутим, у томе што је Генералштаб од стране српске владе проглашен за споменик културе (!!) па је питање да ли се као такав може претворити у хотел.

Изузетна пензија

Влада Србије је донела решење да се из текуће буџетске резерве одвоји 638.953 динара за изузетну пензију удовици председника СФРЈ Јосипа Броза Тита – Јованки Броз. Реч је о дугу државе према бившој првој дами Југославије, која је после Титове смрти пала у велику немилост владајућих структура. До пре две године, на пример, нису јој давали пасош и личну карту, а и дан-дanas јој је ограничена слобода кретања?! Јованка Броз се тужи са државом која јој је одузела колекцију златног и дијамантског накита, бунде и сл.

Пољаци не желе антиракетни штит

Европску базу антиракетног штита не желе на својој територији не само опрезни Чеси, већ ни Пољаци, мада све наговештава да ће САД за базу одабрати управо свог најлојалнијег савезника у „новој“ Европи, Пољску. Размештање америчких ракета које, уз још две базе на територији САД, треба да заштите Америку од ракетног напада из Ирана или Северне Кореје, пољска влада је унела у свој програм, али 63 одсто Пољака не жели да европска база буде код њих, показала је анкета дневника Жечпосполита.

**Валенса напустио синдикат
Солидарност**

Легендарни вођа синдиката Солидарност Лех Валенса напустио је организацију у чијем је оснивању учествовао 1980, саопштио је један званичник тог првог слободног синдиката комунистичког света. „Лех Валенса је престао да буде члан Солидарности 1. јануара 2006“, рекао је Јержи Боровчак, један од челника синдиката у Гдањску, родном граду бившег електричара који је постао председник Пољске. „Господин Валенса од краја године не плаћа чланарину“, додао је он. Одлазак из Солидарности није био изненађење. Прошле године, на прослави 25. годишњице синдиката, Валенса је изјавио: „То више није мој синдикат. Ново време, нови људи, нови проблеми. Ја сам пре револуционар“, рекао је он тада. Добитник Нобелове награде за мир 1983. ће, према најави из синдиката, бојкотовати званичну прославу 26. годишњице Солидарности крајем месеца због отвореног неслагања с пољским председником Лехом Качињским и његовим братом, премијером Јарославом Качињским. „Солидарност“ је играла кључну улогу у рушењу комунизма у Пољској и читавој Европи крајем 1989.

ОКО ПЛАНЕТЕ

САД и ЕУ траже нове методе против терориста

Безбедносне мере или кршење људских права?

Сједињене Америчке Државе и Европска унија траже нова оруђа за откривање терористичких завера. Планирано је проширење прикупљања података путника на међународним линијама дубљим продирањем у огромне базе маршрута, личних информација и информација о плаћањима.

Промена законске регулативе омогућиће влади САД не само да трага за познатим терористима са својих листа, већ и да широко претражује податке о маршрутама путника како би биле идентификоване особе које би могле да буду повезане с терористима. Слично томе, европски лидери разматрају да затраже приступ истим базама података које садрже не само имена и адресе путника, већ често и податке с њихових кредитних картица, е-маил адресе, бројеве телефона, хотелске, или резервације за аутомобиле.

Предлози, чије је усвајање убрзано недавним оптужбама за терористичку заверу у Великој

Потрага за јатацима

Комисија британске владе пропутаваће државом како би истражила проблеме у заједницама за које се верује да пружају точиште верским екстремистима. Задатак комисије ће бити да пронађе начин како помоћи људима који могу потпасти под утицај радикалних верских вођа. Комисија ће, такође, утврдити напетости повезане с имигрантима, пошто је у Британију после проширења ЕУ 2004. стигло око 427.000 миграната из осам некадашњих комунистичких држава.

Британији, подстакли су нови круг протеста активиста за грађанске слободе и експерата. „Предлози потврђују наша упозорења да када је једном забијен нос у податке, неће проћи ни час до проширења ових програма у свим могућим правцима“, рекао је Џеј Стенли, стручњак Америчке уније за грађанске слободе.

У САД су ови прописи већ на снази, а европске државе ће их прихватити на јесен, што ће им омогућити да дођу до основних информација о путницима, попут имена, држављанства и датума рођења који се обично налазе у пасошу. Амерички званичници притискају ЕУ да им ови подаци, из базе података буду доступни још пре него што авиони полете за САД.

Свеобухватнију базу података, Досије са именима путника направиле су глобалне путничке агенције које нуде резервације за већину авиопревозника, и Интернет сајтови. Сваки пут када неко уплати резервацију, направи се досије који обухвата име уплатиоца и имена особа с којима путује, детаље везане за закуп хотелске собе или аутомобила, податке с кредитних картица везаних за путовање, контакт путника или најближег сродника, па чак и личне склоности као што је захтев за огромним креветом у хотелу. Европске власти засад немају систем за лак приступ овој бази података, међутим, владе широм Европе планирају да установе политику која би им омогућила да лако дођу до ових података.

Хапшења у Холандији

Прошле недеље, током припреме за полетање авиона који је требало да лети из Амстердама за Индију, посада је посумњала да неколико путника, размењујући мобилне телефоне, припрема терористичку акцију. Авион је враћен на амстердамски аеродром, а полиција је ухапсила 12 особа. Холандска полиција је саопштила да не може да открије националност 12 осумњачених особа које су удаљене из авиона типа „ДЦ-10“, као ни разлог сумњи коју су изазвали код посаде авиона.

ЕКО

НОМИЈА

Развојни пут хотелијерства у Србији

Што више луксузних хотела

Туризам у Србији постаје све профитабилнија грана, па иако још нема великих домаћих или страних инвеститора који су спремни да улажу у тај сектор, амбициозни планови Министарства трговине и стратедија развоја ове привредне гране указују да се све убрзаније стварају услови за изградњу неопходне инфраструктуре. Осим саобраћајница и комуналних објеката које туристичке дестинације треба да учине доступнијим и привлачнијим, једно од „уских грла“ где треба најпре усмерити средства јесу хотели.

У Србији има 187 стандардних и 22 гарни хотела за бизнисмене, а ако се томе додају и хотелски депанданси, у туристичкој понуди се налази 219 објеката који у 15 хиљада соба располажу са нешто више од 24 хиљаде лежачева. Основни проблем није у бројности хотела, него у њиховом квалитету. Само четири хотела и два гарни хотела категорисана су са пет звездица, док је четири звездице понело 16 хотела и четири гарни хотела, што чини тек око 12 одсто смештајних капацитета. Остали хотели припадају нижим категоријама, а доминирају објекти са две звездице (44 одсто).

Последњи у скромном низу луксузних хотела је Хајат у Београду, изграђен још пре 17 година, а почетком септембра очекује се званично отварање новог хотела високе класе, Ин хотела на Новом Београду. Тиме ће туристичка понуда главног града наше матичне земље бити нешто боља, али уз постојећих 40 хотела од којих је шест са четири звездице а четири хотела су сврстани у категорију оних са пет звездица, престоници недостаје још најмање десетак луксузних објеката да би могла да одговори захтевима иностраних гостију.

Захваљујући приватизацији која доноси нове власнике и нова улагања, слика о квалитету хо-

телског смештаја у Србији требало би да се поправи. До сада је нове власнике добило око 80 хотела, а још 56 друштвених објеката очекује да прође кроз процес приватизације. Када се у улози купца појави стратешки партнер који се и раније бавио хотелијерством, он најчешће реновирањем хотела покушава да га подигне до највише категорије.

Друга могућност за поправљање структуре хотелског смештаја јесте изградња нових објеката. Зато је из Националног инвестиционог плана део средстава намењен кредитирању фирми које постојећа здања реновирају и преводу у више категорије. Такође, кроз финансирање инфраструктуре стварају се услови за опремање локација у туристичким центрима које треба да привуку нове инвеститоре.

Процедура додељивања категорије није компликована, али су критеријуми изузетно оштри. Хотел од пет звездица мора да обезбеди паркиралишта за већину гостију (80 одсто соба), затим посебне лифтове за госте, особље, терет и храну, мора да има и собе опремљене за лица са посебним потребама, климатизацију за све просторије, банкомате за мењачке послове и за платне картице страних банака. Осим тога, прописана је и величина соба и кревета, затим опремљеност купатила, број апартмана, као и услови које мора да испуни хотелска кухиња. Када је реч о изборним садржајима, хотел се сам одређује, зависно од потреба својих гостију, да ли ће у понуду уврстити неки од 50 елемената међу којима су спортски терени, велнес центри, дечја забавишта, сауне, базени. Менаџмент и конобари морју да говоре више страних језика. Гост може да рачуна и на услуге прања и пеглања гардеробе, затим на домаћу и страну дневну и периодичну штампу, интернет услуге и хотелски возни парк за превоз гостију до аеродрома. Винска карта мора да садржи најмање 30 квалитетних и десерт врхунских вина, а 60 одсто укупне понуде мора да потиче из српских виногорја. Очењује се и изглед, положај и амбијент у коме се налази хотел.

Кад сакупи довољан број поена неопходних за добијање жељене категорије, све те садржаје мора константно да има у својој понуди.

КРИВО

ОГЛЕДАЛО

Свака нација у свету има свој терет за који треба да плати.
Мартин Ахтисари,
специјални изасланик УН за Косово

Независност Косова и Метохије је незамислива јер је то света српска земља.

Алексиј Други,
патријарх московски и целе Русије

Међународна заједница је одредила три „не“, рекавши да не може да буде повратак на статус пре 1999. године, да не може да буде припајања другим државама, и да не може да буде поделе Косова. Али, ко погледа ова три „не“, може да прорачуна какво ће бити статусно решење.

Јоаким Рикер,
шеф Унмик-а

Мислим да су данас Срби на Косову збуњени и забринуте. Срби на Косову данас нису сигурни у којој држави живе, нису чак сигурни ни од кога треба да приме плату: од државе Србије или од Косова. Нису сигурни које ће таблице ставити на своје аутомобиле, нису сигурни која је, заправо, њихова лична карта... Ја им овом приликом кажем да решење коначног статуса Косова не треба да буде знак за узбуну. Он треба да буде знак за опстанак, за повратак, за суживот.

Агим Чеку,
премијер Косова

Тесла је механичке осцилаторе прикључивао на велику металну плочу на којој је стајао и говорио да му је то лечило стомачне тегобе, побољшавало циркулацију... Узеи с тим је и она прича о Марк Твену. Кад је био код Тесле и пробао тај уређај одмах потом је отрчао у тоалет.

Небојша Ковачевић,

СРПСКА

ПОШТА

Лоша парада

Какав је скандал био у Новом Саду, људи моји! Ја кад сам за то чуо ја сам се тако запрепастио да сам бркове омастио, па сам их све онако гладно, и ко зна докле бих то радио да нисам огладнио. Е, сад, то би Црногорци рекли „огладнио“, а Срби би рекли „огладнео“. И ко зна докле бих овако млео да нисам огладнео. Ето, тако. А скандал је био скандалозан.

Замислите молим вас да вама у посету дођу Италијани. Па ко им се не би обрадовао! Јесте да једу жабе, али су им жене лепе и кад су бабе. Јесте да су мали али ко за то мари. Мали, мислим, растом, можеда зато што се хране настом?

Али ови што су дошли у Нови Сад, господо драга, уопште нису били мали! Ови су, наиме, били на итулама.

Новосађани су у фазону братимљења па су се братимили с ким су стигли, тако да су између остале браће наишли у Италији један градић по имену Модена и са њим остварили братске али не и сестринске односе. И онда с времена на време долази до размена, они дођу овде, наши оду тамо, и стално тако.

Ови су Талијанци већ једном били у Новом Саду, ја их глед о! И шта да вам кажем, безвезе. Нешто се бекеле, цимају на оним итулама, њима горе лепо, нама доле досадно. Нема ту неке велике уметности, а нема ни мале. Уметности, дакле, нема уопште, али има те размене, која, ваљда, треба да изазове утисак братске повезаности. То кад они дођу овде – то као да је Европа дошла! И сад сви ми треба да бу-

демо срећни, јер они уопште нису морали да дођу овде. Могли су да оду, на пример, у Румунију. И шта бисмо ми онда? Ништа. Пропали.

Али, зато, Талијанци дошли код нас, Новосађани срећни, изашли у Змај Јовину, гледају итулацие и диве се Европи. Талијанци, опет, са своје висине, убеђени у мисију, уверени како овим лаким изроказом просвећују патуљасте домороце, јер неће они нама одмах да покажу највише културне домете. Јесте, па да свиснемо од комплекса. И сад, иду они тако, „представа“ се зове „Лоша парада“, а раја за њима, и ништа не разуме. А они, забоса, имају читаву причу. Те ђаво дошао међу људе, те их нешто мучи грејине, те сад ће и неки анђео на итулама да дође и одагна нечастивог, ал то никако да се збуди, одужила се представа два сата! И ко зна докле би то трајало, да владика бачки Иринеј није звао полицију и ови послали човека да прекине заједанцију. Дошао лепо лалошки пандур, и онако здраво уватио Талијанца, да простите, за костим, па кад је дрекнуо: „Доста!“ Настаде ту комешање, дође и режисер Стефано Те, каже: „Ајме мени, ча је ово, јуби?!“ А пандур ће на то: „Море, мари одавде, цукеле талијанске!“

И сад је, кажем, због свега тога велики скандал исп'о. Те шта ће рећи Монденци, те шта ће рећи Европејци... Те какав смо то народ, те какав нам је то клерикална држава, те ово, те оно.

Званична верзија епархије јесте да су заједанти ометали верски обред, званична верзија полиције јесте да су скренули са пријављене трасе, званична верзија грађанске масе јесте да ови наши оћеју Европе да се отарасе. Ја стварно не знам чему толика фрка. Па владика да је тео, па он је мог о војску да изведе на улице! Море, тенкове на окупаторе!

Братислав Вељић

УГАО ЗА

СМЕХ

Афоризми

Без њега се не може. А могло би се.

✧

Вођа је недодирљив. Да се остали не би заразили.

✧

Окружени смо непријатељима. Сви су у белим мантилима.

✧

Новинари државне телевизије имају сметње на везама са стварношћу.

✧

Чињенице нису битне. Важно је да сам ја у праву.

✧

Знам ја шта мислим, али не верујем свакој будали.

✧

Не желим да одрастем. Сувише сам млад да бих био стар.

✧

За мир дајемо све од себе, чак и знаке живота!

✧

Да смо од крви и меса, у то више не сумња ни полиција!

✧

Кад деца оду у школу, родитељи остају без надзора.

✧

Оно мало задовољних пензионера живи од помоћи родитеља!

✧

Данас је овако, и нико вам не брани да верујете у боље сутра!

✧

Највећи подухват будала је што су навели паметне да попуштају.

Фото конкурс
**„Прошлост и садашњост
 наших мањина”**

Мађарски институт за просвету **расписује Фото конкурс за националне мањине у Мађарској под насловом „Прошлост и садашњост наших мањина”.**

Циљ конкурса је да се припреми фото изложба везана за „Дан мањина” која ће преко предметне културе приказати прошлост и садашњост националних мањина.

Услови учешћа су:

– да се прикажу културна наслеђа мањина у нашој домовини (нпр. школске зграде, разни споменици, цркве, капеле, гробља, сеоске куће, мањинске приредбе итд.)

Категорије: документарне фотографије, уметничке, односно репортажне фотографије

Може се послати максимално 12 фотографија, црно-белих, или у боји (величина фотографије: 13x18 cm).

Отварање фото изложбе биће одржано **17. децембра 2006.** у згради Института.

Рок предаје фотографија: **1. октобар 2006.**

Доношење одлуке жирија: **20. октобар 2006.**

Детаљне информације:

Magyar Művelődési Intézet, 1011 Budapest, Corvin tér 8.

Lukács Mária tel: 1-201-5053, fax: 225-6041,

e-mail: lukacsm@mmi.hu

**VII Међународни културни
 и гастрономски фестивал у Десци**

Срдечно вас позивамо на VII Међународни културни и гастрономски фестивал у Десци, који ће се одржати **8. и 9. септембра, 2006.**

8. септембар – петак

17 сати – отварање појединих изложби у Сеоском дому
 18 сати – свечано отварање приредбе
 19.30 сати – инсерти из појединих мјузикла
 20 сати – музички програм
 21.30 сати – бал на отвореном простору у центру Деске

9. септембар – субота

7 сати – отварање у такмичењу пецања
 8 сати – такмичења у рукомету, у Спортској сали
 11 сати – разни програми за децу
 13 сати – вашар, понуда пића и разних специјалитета
 17 сати – културни програм
 20 сати – музички програм
 21 сати – ватромет
 21.15 сати – бал

**Сусрет
 српских мањинских самоуправа
 и породични спортски дан**

Позивамо Вас на Сусрет српских мањинских самоуправа и породични спортски дан 2006. који ће се одржати у Баји, **16. септембра 2006.** (субота).

У оквиру наведене манифестације предвиђени су следећи програми:

- разни програми за децу: ликовна занимања (радионица Милана Ђурића), рукотворине, такмичења у спретности,
- специјалитети српске кухиње,
- фолклорни програм,
- фудбалски турнир.

Писмене пријаве такмичарских екипа слати на адресу Самоуправа Срба у Мађарској (1055 Будимпешта, улица М.Фалка бр. 3.) тел/факс 06 1 / 331-5345; 269-0638. По пријему пријаве шаљемо Вам на Вашу адресу уплатницу и рачун. За учешће се плаћа 20.000.-Фт по екипи. Рок за пријаву екипа је 5. септембар 2006. Пријаве на лицу места 25.000.-Фт.

Организатори су Самоуправа Срба у Мађарској, Културни и документациони центар Срба у Мађарској и Српска самоуправа у Баји.

Храмовна слава у Печују

Поводом црквеног празника Преподобног Симеона Столпника, у Печују ће се 10. септембра одржати храмовна слава. Света архијерејска литургија почеће у 10 сати а поподне у 15 часова у римокатоличкој цркви „Belvárosi” (на Сечењијевом тргу) одржаће се хуманитарни концерт Хора „Св. Стефан Дечански” из Новог Сада. Улазница на приредбу је 1000,- форинти а прикупљени новац биће намењен за изградњу црквено-уметничке збирке у Печују.

Концерти Ансамбла Вујичић

1. септембар

од 11 до 23 сати – Фестивал Шендерге – Дани Тихомира Вујичића

2. септембар

од 18 до 22 сати – Фестивал Шендерге – Дани Тихомира Вујичића

10. септембар

у 19 сати – 15. Међународни фестивал вина и шампањца, Будимпешта

**Дан народности
 XVIII кварта у Будимпешти**

Српска самоуправа XVIII кварта у Будимпешти срдечно Вас позива 18-ог септембра, 2006. на **Дан народности**. У оквиру програма ће наступити КУД ТАБАН. Свечано отварање и подизање застава ће се одржати са почетком у 10 сати, у Парку Народности. Културни програми народности почињу од 14 сати.

Место програма:

Културни дом Бела Кондор (адреса: Budapest, XVIII. Kondor Béla sétány, 8).

Превоз: задња станица плавог метроа Кебања-Кишпешт, и б. станица црвеног аутобуса бр.136.

Организациони одбор 37. међународног фестивала поезије
 „Смедеревска песничка јесен” расписује

**Конкурс за награду
 „Златна струна”**

која се додељује аутору најспелије песме.

Аутори на конкурс могу послати највише две необјављене песме написане на српском или на неком страном језику са обавезним преводом на српски.

Песме потписане шифром и откуцане у четири примерка (разређење шифре запечаћено у посебној коверти доставити уз песме) послати на адресу:

**Међународни фестивал поезије
 „Смедеревска песничка јесен” (за конкурс)
 ПП 118, 11300 Смедерево**

Песме треба да стигну најкасније до **15. септембра 2006.** године.

Резултати конкурса биће објављени до **10. октобра** ове године.

Добитнику награде, уз учешће на Фестивалу **18. и 19. октобра**, припада статуета „Златна струна” (рад вајара Селимира Јовановића) и новчани део.

Недељни лист Срба у Мађарској. Адреса: Српске народне новине, 1065 Budapest, Nagymező u. 49. Телефон: 475-0654. Главни уредник: Милан Степанов, секретарредакције: Милица Вукајловић. Оснивач и издавач: Српски демократски савез. За издавача: Андрија Роцков. Финансира се на основу мањинског закона из државног буџета посредством Државне задужбине за мањине. Суфинансијер: Министарство културе и медија Републике Србије. Лист дистрибуира Мађарска пошта, а претплаћује се код издавача. Име и адресу послати на адресу Szerb Demokratikus Szövetség, 1065 Budapest, Nagymező u. 49 а уплатити поштанском уплатницом или на жиро-рачун број платног промета 11705008-20417439. Претплата на лист је 4000 фт. за целу годину. За иностранство годишње 40 EUR, (10.000 Фт) – Штампа: КОМП-прес КфТ. Одговорни пословођа: Ференц Ибош. –

Технички руководиоца: Карољ Сабо. ✦ Српске народне новине на Интернету: Home page: www.comp-press.hu/cnn2000 E-mail: stepanov@freemail.hu

HU ISSN 1215-072 x

Митрополит Јован Зизијулас

Од маске до личности (II)

са маском (личином) древних Јелина.

Ето где поставља и где оставља личност древни јелинско-римски свет. Величина овог света се састоји у томе што је показао човеку једну димензију његовог постојања која би могла да се назове *личном*. Његова пак немоћ се састоји у томе што оквири његовог погледа на свет нису допустили овој димензији да се оправда онтолошки. Личина (маска) и персоне остале су указатељи на личност, међутим, свесно су представљале (управо то су наметали оквири погледа на свет једне самопотврдне космичке или државне хармоније) подсетник да та личностна димензија није, не сме никад да буде, истоветна са суштином ствари, са правим човековим бићем. Друге силе су присвајале себи онтолошки садржај људске егзистенције, а не никако особина (својство) личности.

Како, дакле, са дођемо до тога да поистоветимо личност (лице) са човековом суштином? Како би слобода могла постати истоветна са „космосом“, идентитет конкретног човека производ слободе, човек истоветан са личношћу? Да би се ово догодило била су неопходна два основна предуслова:

а) Коренита промена погледа на свет, која би ослободила космос и човека од онтолошког апсолутизма космолошке „дагости“.

б) Онтолошко схватање човека, које би спојило личност са човековим битијем, са сталним и непрекидним његовим постојањем, са истинским и апсолутним самим собом.

Римска мисао иде трагом јелинске и у питању личности. Израз персоне значи улогу која се одиграва било у позоришту, било у друштвеном животу. Стручњаци расправљају о томе до ког степена је јелинска употреба израза *просопон* утицала на римску, и да ли се израз персоне узводи из јелинског или неког другог корена.

Међутим, независно од етимолошког проблема изгледа стварно да се, барем у почетку, римска употреба овог израза не разликује од јелинске. Касније се римска „персона“ почиње употребљавати у речнику правника са значењем које постоји још и данас и који суштински није далеко од древног јелинског (маска, личина), означава улогу коју неко игра у својим друштвеним и правним односима, „правно лице“ које се, било да је колективно, било индивидуално, не дотиче *онтологије* личности.

Ово схватање личности везано је у основи са појмом логичности у древној римској епохи. Римска мисао у својој основи институтивна и друштвена, не интересује се онтологијом, човековим *бићем*, него његовим *односом* према другима, његовом способношћу удруживања, сабирања, стварања *collegia*, организовања људског живота у државу. Тако личност опет нема онтолошког садржаја; она представља покривало за конкретно биће. То допушта, без икакве сметње за римски менталитет, да сам човек игра више од једне личности, тј. да игра многе и разне „улоге“. При таквом стању, опет су слобода и непредвидљивост нешто туђе за појам личности. Слободом руководи група или коначно држава, та организована целина људских односа, која и сама поставља своје границе. Но, као што смо запазили, за јелинско „лице“ (личност), или

„маску“ (личину), и римска *персона* такође изражава истовремено и одрицање и потврду човекове слободе; као персоне човек ограничава своју слободу организованом целином, али истовремено обезбеђује и једно средство, могућност да окуси слободу, да потврди свој идентитет. *Идентитет*, та суштинска окосница појма личности, оно што чини да неки

човек буде другачији од осталих, да јесте онај који јесте, тај идентитет обезбеђује и даје држава или нека друга организована целина. (...) Политизација савременог човека и успон социологије у наше дане не могу бити схваћени без њиховог узвођења римској „персони“. Овде се првенствено ради о западном менталитету наше цивилизације, о споју персоне

Томас Хопко

„Ако исповедимо грехе своје“

Да би се исповедали како приличи, морамо се припремити. Припрема за исповест има само један циљ: да нас наведе, да себе видимо онакве какви заиста јесмо пред Богом, да бисмо могли исповедати своје грехе у искреној нади опроштења.

Самоиспитивање

Да бисмо исповедали своје грехе морамо знати шта је грех. А да бисмо то знали морамо испитати своје животе: шта мислимо, шта говоримо, и шта чинимо.

Ту настаје велики проблем за многе од нас немамо, наиме, прикладна мерила према којима бисмо себе оценили. Често процењујемо по оном критеријуму који сматрамо исправним, а који је, у ствари, од хришћанства далеко као небо од земље.

На пример, процењујемо себе према сопственој идеји о нормалном људском бићу: „Ми смо нормални, просечни, као и други, не гори...“

Или према критеријумима које нам пружа друштво. „Ми смо честити грађани, поштујемо закон, на-

порно радимо, брижљиви смо домаћини...“

Или према некој увежбаној црквеној навици, која по себи и за себе нема никакву истинску хришћанску вредност: „Идемо у цркву недељом, не једемо месо петком, говоримо молитве, не играмо у време поста...“

Или, коначно, према старозаветним мерилима која су веома добра, али не сасвим у равни са оним што је хришћанско; „Ми не крадемо, не лажемо, не убијамо, не чинимо прељубу...“

Важно је да самоиспитивање буде дубок и озбиљан поглед на сопствени живот. Уз искреност и храброст, мора постојати и жеља да се нешто заиста и види. То мора бити и процена учињена тачно према хришћанским мерилима животу и учењу Господа нашега Исуса Христа.

Проучавање учења Господњег

Пре него што проучимо себе, морамо проучити Јеванђеље и цео Нови Завет. Како ћемо просуђивати о

себи по хришћанским мерилима, ако их не знамо или их не узимамо за озбиљно? У припреми за исповест, према томе, треба да проведемо више времена гледајући у Христа него гледајући себе. Заиста истина је да себе можемо јасније видети посматрајући Христа на кратко него гледајући себе сатима.

Хришћани треба да знају Јеванђеље и учење Новог Завета. У припреми за исповест црквени оци означили су неке посебне одељке који нам могу помоћи у посматрању нас какви јесмо и какви би требали да будемо. То су следећи одељци:

1. Беседа на гори; Матеј поглавља 5,6,7; Лука 6
2. Последња поглавља Посланице Св. Апостола Павла Римљанима 12,13,14.
3. 13. Поглавље Прве Посланице Св. Апостола Павла Коринћанима
4. Прва Посланица Св. Јована Богослова.

Наравно, ови одељци не исцрпљују пуноћу хришћанског живота, али су непроцењиви у самоиспитивању. Ако их брижљиво ишчитамо, а сви заједно не чине више од тринест страна просечног издања Библије, и с пажњом их упоредимо са нашим ставовима и делима, имаћемо више него довољну могућност да себе преиспитамо у складу са мерилима по којима се једино Хришћани могу мерити.